

2021.

▶ **MEĐUSEKTORSKA
RADNA GRUPA
ZA REGIONALNU
SARADNJU**

Koordinator:

FONDACIJA CENTAR ZA DEMOKRATIJU (FCD)

Nataša Vučković

The background of the page features several large, semi-transparent yellow stars of varying sizes and orientations, scattered across the lower half of the page. The overall background is a dark blue gradient with subtle, curved light blue lines.

BERLINSKI PROCES U 2021. GODINI

Međusektorska radna grupa za regionalnu saradnju je pratila pripreme za samit Berlinskog procesa koji je održan u julu 2021. godine u Berlinu. Imajući u vidu da je civilni sektor od početka Berlinskog procesa insistirao na uključenju organizacija civilnog društva u proces, što je i bila praksa prethodnih godina, 2021. godine je, u okviru priprema samita, doneta odluka da se Forum civilnog društva organizuje od strane nemačkih organizacija Aspen Instituta Berlin i South Eastern Asocijacije. Organizacije civilnog društva iz Srbije su pozvane da učestvuju u Forumu. Forum civilnog društva i think tank organizacija (*Civil Society & Think Tank Forum I*) je održan od 1. do 2. juna 2021. godine. Forum je radio u deset radnih grupa. Drugi je održan 5. jula 2021. godine, neposredno pred održavanje Samita Berlinskog procesa. Tom prilikom su usvojene preporuke¹ na osnovu zaključaka deset radnih grupa donetih u okviru prvog dela Forumu. Radne grupe su pokrile sledeća pitanja: ostaci prošlosti i izgradnja poverenja; prava manjina na Zapadnom Balkanu; uloga civilnog društva u jačanju demokratije; borba protiv lažnih vesti i jačanje medijske nezavisnosti; Zelena agenda i energetska transformacija; Zelena agenda i zagađenje vazduha; Zelena agenda i bio-diverzitet i zaštita prirode; podrška održanju integriteta u infrastrukturnim projektima; digitalizacija u javnim servisima kroz transparentnost i bezbednost i zaštitu podataka; budućnost Evropske unije na Zapadnom Balkanu. Rad Forumu je podržalo Ministarstvo spoljnih poslova SR Nemačke. Ispred Nacionalnog konventa o Evropskoj uniji (NKEU) u radu oba dela Forumu je učestvovala koordinatorka Međusektorske radne grupe (MRG) za regionalnu saradnju, Nataša Vučković, kao i veći broj predstavnika organizacija civilnog društva, među kojima i članovi Programskog saveta NKEU i članovi MRG za regionalnu saradnju. Na zaključke Forumu je referisao završni dokument samita Berlinskog procesa, pozdravivši učešće civilnog društva u ovom procesu.

Osmi samit Berlinskog procesa je održan 5. jula 2021. godine u Berlinu, u video formatu, i to u prisustvu šefova država i vlada Albanije, Bosne i Hercegovine, Kosova*, Severne Makedonije, Crne Gore i Srbije, kao i šefova država i vlada Austrije, Bugarske, Hrvatske, Francuske, Grčke, Italije, Poljske, Slovenije i Ujedinjenog Kraljevstva, kao i EU i drugih međunarodnih i regionalnih organizacija. Tom prilikom su usvojeni zaključci² kojima se podvlači značaj regionalne saradnje, evropske vrednosti demokratije, vladavine prava i osnovnih prava, kao i procesa pomirenja. Potvrđena je dobra koordinacija između projekata iniciranih u okviru Berlinskog procesa, Ekonomskog investicionog plana (EIP), Zelene agende za Zapadni Balkan EU. Istaknuta je važnost Agende povezivanja (*Connectivity Agenda*), Investicionog okvira Zapadnog Balkana, kao aktivnosti usmerenih na stvaranje Zajedničkog regionalnog tržišta, na sprovođenje Zelene agende za Zapadni Balkan i realizaciju Digitalnog samita Zapadnog Balkana. Pozdravljena je ideja Severne Makedonije o okupljanju mladih diplomata iz zemalja regiona. U okviru aktivnosti usmerenih na stvaranje Zajedničkog regionalnog tržišta, posebna pažnja je posvećena slobodi kretanja, ukidanju barijera, međusobnom priznanju diploma i stručnih kvalifikacija. Istaknuta je neophodnost zaključivanja sporazuma koji se pripremaju od strane Regionalnog saveta za saradnju (*Regional Cooperation Council – RCC*) i CEFTA-e. Takođe je istaknuta važnost Ekonomskog programa reformi, kao i OECD-ovih preporuka u oblasti ekonomskih reformi. U zaključcima se, takođe, ističe važnost uspostavljenih zelenih koridora za promet medicinske opreme u kontekstu pandemije COVID-19.

¹ Videti: <https://www.aspeninstitute.de/wp-content/uploads/Final-Recommendations-CSF2021.pdf>.

² Videti: <https://www.bundesregierung.de/resource/blob/992814/1939778/34c78ddbfdadb3701635b1be6751816/2021-07-05-westbalkan-1-data.pdf?download=1>.

U oblasti bezbednosti, učesnici su zaključili da su korupcija, pranje novca i finansijski kriminal pretnje sigurnosti, zajedničke svima u regionu, te je pozdravljan napredak Radne grupe za pitanje bezbednosti Berlinskog procesa u jačanju regionalne i međunarodne saradnje u sprečavanju krijumčarenja droge, trgovine ljudima, trgovine oružjem i nasilnog ekstremizma. Potvrđena je podrška antikorupcijskim zahtevima formulisanim na Londonskom samitu Berlinskog procesa. Naznačena je važnost saradnja u oblasti migracija, te potvrđena uloga Regionalne inicijative za migracije, azil i izbeglice (*Migration, Asylum, Refugees Regional Initiative – MARRI*). U okviru aktivnosti usmerenih ka pomirenju u regionu, istaknut je značaj deklaracija usvojenih na Londonskom samitu: 1) regionalna saradnja i dobrosusedski odnosi, 2) nestala lica i 3) ratni zločini. U zaključcima se pažnja posvećuje integraciji Roma, te se poziva na Deklaraciju sa samita u Poznanju, naglašavajući značaj uključivanja integracije Roma u različite sektorske politike. Naznačen je značaj Regionalne kancelarije za saradnju mladih (*Regional Youth Cooperation Office – RYCO*) u kontekstu značaja mladih za proces evropskih integracija Zapadnog Balkana, te je konstatovana neophodnost većeg uključivanja mladih, između ostalog, i u okviru Konferencije o budućnosti Evrope. Podvučena je važnost civilnog društva i pozdravljene su preporuke Foruma civilnog društva održanog neposredno pred početak samita u Berlinu. Na kraju, istaknuta je posvećenost Berlinskom procesu i potreba da se proces nastavi u budućnosti.

Tokom Foruma civilnog društva, kao i tokom samita Berlinskog procesa, nametalo se neizbežno pitanje o perspektivi Berlinskog procesa, s obzirom da je tokom 2021. godine istekao mandat nemačke kancelarke Angele Merkel koja je bila i pokretač Procesa. U kontekstu izbora u Nemačkoj, održanim u jesen 2021. godine, postavilo se pitanje da li će nova nemačka vlada uključiti Berlinski proces u svoj plan rada. Nastavak Berlinskog procesa nije bio u fokusu nijedne političke opcije na jesenjim parlamentarnim izborima u Nemačkoj.

DRUGE REGIONALNE INICIJATIVE

Prethodni period je označio i sve veći značaj „Otvorenog Balkana“, inicijative za regionalnu saradnju potekle od predsednika Albanije, Severne Makedonije i Srbije. „Otvoreni Balkan“ je potekao 2018. godine od inicijative nazvane *mini Šengen*, a krajem jula 2021. godine prerasta u regionalnu inicijativu „Otvoreni Balkan“ koja ne predstavlja zamenu za članstvo u EU, nego put ka ubrzanom članstvu i iskorištavanju postojećih, nedovoljno iskorištenih potencijala koji će omogućiti ekonomski prosperitet. Čelnici inicijative za regionalnu saradnju „Otvoreni Balkan“ su se sastali 21. decembra 2021. godine u Tirani/Elbasanu. Potpisano je nekoliko sporazuma, usmerenih ka olakšanom prometu ljudi, robe, kapitala i usluga između tri zemlje i pojednostavljenom poslovanju privrednika u regionu. Potpisani su Sporazum o radnim dozvolama, koji omogućava radnicima iz Albanije, Severne Makedonije i Srbije da lakše dobiju neophodne radne dokumente i Sporazum o integrisanim sistemima elektronskih usluga, koji treba da omogući građanima tri zemlje da podnose prijave u drugim zemljama na bilo kom mestu. Potpisana su i četiri sporazuma iz oblasti veterinarstva i fitosanitarne inspekcije.

Uspostavljanje „Otvorenog Balkana“ je odbio premijer Kosova, Albin Kurti, uz objašnjenje da su članstvo u EU i NATO zacrtani putevi za Kosovo. Slične razloge za odbijanje priključivanja Crne Gore je imao i crnogorski predsednik Milo Đukanović i jedan deo čelnika u Bosni i Hercegovini.

Međusektorska radna grupa za regionalnu saradnju nije o ovom procesu zauzimala stav tokom 2021. godine u očekivanju da se razjasni dalji tok Berlinskog procesa koji okuplja svih šest zemalja Zapadnog Balkana, kao i da se vidi nastavak inicijative „Otvoreni Balkan“ koja je, bez dovoljno transparentnosti na strani inicijatora, do pred kraj 2021. godine bila svedena samo na susrete predsednika tri države Zapadnog Balkana. Tek kraj 2021. godine zaključeni sporazumi nagoveštavaju kontinuitet ove inicijative i konkretne korake u stvaranju zajedničkog pristupa rešavanju određenih regionalnih pitanja.

AKTIVNOSTI MEĐUSEKTORSKE RADNE GRUPE ZA REGIONALNU SARADNJU

Početkom 2021. godine je došlo do promene koordinatora ove međusektorske radne grupe. Programski savet NKEU je, na svojoj sednici održanoj januara 2021. godine, imenovao Natašu Vučković iz Fondacije Centar za demokratiju (FCD) za novog koordinatora ove radne grupe. Tokom 2021. godine, ova međusektorska radna grupa je održala jedan sastanak koji je imao karakter konstitutivnog sastanka, s obzirom na promenu koordinatora. Sastanak je održan 2. aprila 2021. godine i dogovoreno je da jedan od ciljeva međusektorske radne grupe treba da bude da se u svakom trenutku, u odnosu na bilo koju konkretnu temu iz korpusa Berlinskog procesa, uvaži postojeća ekspertiza njenih članica ili drugih članica Nacionalnog konventa. S obzirom na pretežno ekonomski karakter Berlinskog procesa, ovo će posebno biti važno kod preklapanja sa temama koje su predmet posebnih, neekonomskih poglavlja.

Koordinatorica MRG za regionalnu saradnju je redovno i blagovremeno razmenjivala informacije sa koordinatorima drugih radnih grupa, kao i sa koordinatoricom NKEU, što sledi i iz prirode međusektorske radne grupe. Takođe, koordinatorica MRG za regionalnu saradnju je učestvovala na:

- sastanku u okviru stalnog dijaloga članica NKEU i predsednice Vlade RS, održanom 22. februara 2021. godine;
- sastanku Programskog saveta NKEU sa Delegacijom EU u Srbiji, koji je održan od 9. do 11. marta 2021. godine;
- Forumu civilnog društva u okviru Berlinskog procesa, održanom jula 2021. godine; koordinatorica MRG za regionalnu saradnju je imala više diplomatskih sastanaka povodom samita Berlinskog procesa, a radi sagledavanja prioriteta u pristupu regionalnom razvoju;
- sastanku Nacionalnog konventa sa Oliverom Varheljijem, komesarom EU za proširenje i susedstvo, koji je održan tokom njegove posete Beogradu, 8. oktobra 2021. godine u hotelu Hilton, a povodom objavljenog izveštaja Evropske komisije o napretku Srbije za 2021. godinu.

Povodom predstojeće Konferencije o budućnosti Evrope i neučestvovanja Zapadnog Balkana na njoj, MRG za regionalnu saradnju je inicirala objavljivanje saopštenja **Apel za uključivanje Zapadnog Balkana na plenarne debate Konferencije o budućnosti Evrope** koje je objavljeno 7. jula 2021. godine, kako na sajtu NKEU, tako i na portalu EurActiva³, Radio-televizije Vojvodina⁴ i u

³ Euraktiv, dostupno na: <https://euractiv.rs/7-eu-i-zapadni-balkan/153-saoptenja/16361-apel-za-ukljuivanje-zapadnog-balkana-na-plenarne-debate-konferencije-o-budunosti-evrope>.

⁴ RTV, 7.7.2021, dostupno na: https://www.rtv.rs/sr_lat/drustvo/apel-da-se-ukljuci-region-u-diskusiju-o-buducnosti_1254888.html.

Novom magazinu. Apelom za uključivanje Zapadnog Balkana na plenarne debate Konferencije o budućnosti Evrope kojim se pozivaju: a) institucije koje predsedavaju konferencijom, vlade država članica i vlade zemalja Zapadnog Balkana da dogovore način uključivanja vlada i parlamenata zemalja Zapadnog Balkana; b) Vlada Republike Srbije da insistira na aktivnom uključivanju Republike Srbije u rad Konferencije o budućnosti Evrope i da predloži okvir učešća kroz dijalog sa Evropskom komisijom, Evropskim parlamentom i vladama zemalja članica EU, ali i sa civilnim društvom, kao i da podstakne vlade zemalja Zapadnog Balkana da upute zajednički predlog o modalitetu učešća Zapadnog Balkana na konferenciji, kao i da o svojim potezima obaveštava javnost; c) organizacije civilnog društva u Evropskoj uniji i zemljama članicama, evropske mreže, sindikate i druge organizacije – koje će učestvovati na konferenciji i motivisati evropske građane za razgovor o budućnosti EU kroz građanske panele – pozvane su da upute poziv organizacijama civilnog društva Zapadnog Balkana da učestvuju na konferenciji; d) takođe, pozvane su Vlada Republike Srbije i Narodna skupština Republike Srbije da iskoriste mehanizam Nacionalnog konventa o EU i omoguće aktivno učešće i doprinos građana Srbije u dijalogu o budućnosti Evrope i da prikupljene stavove, ideje i predloge proslede predsedavajućima Konferencije o budućnosti Evrope.